

3. כאמור, המגדל מתחייב בהסכם לשתול שטח פרחים או צמחי נוי ולספק את כל הפרחים למועצת הפרחים. אגף התכנון והכלכלה במועצה אינו מקיים מעקב כדבר ההתאמה בין מספר הפרחים שמגדל סיפק לבין השטח לגביו התחייב לגדל, כדי לאתר את המקרים שבהם קיימות סטיות חריגות ולבדוק את סיבותיהן. הסיבות לסטיות אלו עשויות להיות אוביקטיביות, כגון מחלות בצמחים ואי שתילת פרחים בשטח ולחילופין - יעילות המגדל. אולם, סטיות עלולות להיות כתוצאה מהעברת מיכסות גידול בין מגדלים, בלא אישור ועדת המיכסות, או שיווק שלא באמצעות המועצה בניגוד להסכם עימה.

בבדיקת מדגם של 12 מגדלים, שגידלו ציפורן, גיפסנית ורוסקוס העלתה הביקורת הפרשים בין כמות הפרחים לדונם שהם סיפקו למועצה לבין כל אחד מן המקדמים שנמנו לעיל. כך למשל נע היבול לדונם בציפורן בין 74,000 ל-222,000 פרחים לדונם; כאמור המקדמים שנמנו לעיל נעו בין 115,000 ל-135,000 פרח לדונם. בגיפסנית נע היבול לדונם בין 38,000 לבין 113,000 פרחים בה בשעה שהמקדמים נעו בין 50,000 - 67,000 פרחים לדונם. ההפרשים בין היבול לדונם בפועל לבין כל אחד מן המקדמים הם מעבר לסטייה סבירה.



1. גידול המינים העיקריים של פרחים נעשה בכפוף לתכנון מרכזי, לפיו שר החקלאות קובע מדי שנה את ההיקף הארצי לגידולם. חלוקת המיכסות הארציות למיכסות אישיות למגדלים נעשית על ידי ועדה שהשר ממנה. הוועדה קובעת קריטריונים, שעל פיהם היא מחלקת את המיכסות.

מבדיקת הקריטריונים, שנבקעו לחלוקת מיכסות לגידול פרחי גיפסנית ופרח שעווה לשנים 1984/85 ו-1985/86 (צמחים ששטחי גידולם הורחבו במיוחד בשנים האחרונות), עולה, כי ניתנה הערפה למגדלים ותיקים, הפועלים כמערכת, על פני מגדלים, הרוצים להצטרף לענף.

לדעת הביקורת מן הראוי שקביעת הקריטריונים תיעשה כך שתימנע אפלייה לרעה של הרוצים לצטרף למגדלי הפרחים.

2. בתהליך קביעת המכסות למגדלים נמצאו מספר ליקויים מינהליים כגון: הרשימות המוגשות לריוני ועדת המכסות הכוללות פרטים אודות מאות מגדלים, מוגשות כשהן כתובות בעפרון, ובהן מחיקות ותוספות בצורה המקשה על הקריאה; הוועדה אינה נוהגת להודיע בכתב על מכסה שאושרה או על דחיית בקשה לקבלת מכסה כמתחייב על פי החוק. מתן ההנמקה לדחיית בקשה חשוב למגדל, כדי שיוכל לשקול אם יש מקום לערור על החלטת הוועדה בפני ועדת ערר.

ממצאי מעקב

תכנון, מימון וביצוע מחקרים

דו"ח שנתי 35, עמ' 373

הביקורת בנושא תכנון, מימון וביצוע מחקרים נערכה בחודשים מארס - יולי 1984 ופורסמה בדו"ח שנתי 35, עמ' 373.

הביקורת שפורסמה התמקדמה בנושאים האלה: העדר רישום מרוכז ושוטף בדבר כל נושא המחקרים במגזר החקלאי ובפרט אלו הנעשים במכוני מחקר ציבוריים; היעדר נוהל מחייב

בדבר העברת מידע על הצעות למחקר למוקדים השונים העוסקים באישור הצעות למחקרים; היעדר רישום מרוכז של המחקרים שאת תוצאותיהם אפשר ליישם; הצורך להגדיל את מספר המחקרים העוסקים בייעול ובשיפור הטיפול בתוצרת לאחר הקטיף.

בנובמבר 1986, ערך משרד מבקר המדינה מעקב במינהל המחקר בבית-דגן, שתכליתו לבדוק באיזו מידה תוקנו הליקויים, שהועלו בדו"ח מבקר המדינה.

ואלה ממצאי המעקב:

1. בלשכת המדען הראשי ובמשרד החקלאות עדיין אין מנהלים רישום מרוכז ושוטף בדבר כל נושאי המחקרים במגזר החקלאי, בפרט אלו הנעשים במכוני המחקר הציבוריים, כפי שהמליץ מבקר המדינה, ולפיכך עדיין אין בידי המשרד מידע שוטף ומעודכן על ההוצאה הכוללת על מחקר ופיתוח הנעשים בתחום זה.

2. מינהל המחקר החקלאי פועל להעברת מידע ולתיאום בין כל הגורמים העוסקים באישור הצעות למחקרים במשרד.

מאז הביקורת ניתן משקל רב יותר מבעבר לביצוע מחקרים העוסקים בטיפול בתוצרת לאחר קטיף ובנושא השיווק.

להלן שתי דוגמאות:

(א) בשנת 1984 אושר לביצוע מחקר העוסק בהשפעת טמפרטורות שונות בעת האיחסון על כושר השתמרות גדולים חדשים. עלות המחקר - על פי הערכה - תסתכם עד סוף שנת הכספים 1986 בכ-\$86,000. המחקר ממומן על ידי משרד החקלאות.

(ב) משרד החקלאות והמועצה לשיווק פרי הדר אישרו לביצוע בסוף 1984 מחקר העוסק במיפוי טעמי צרכנים באירופה לאשכוליות. עלות מחקר זה - על פי הערכה - כ-\$160,000; במימון המחקר משתתפים משרד החקלאות והמועצה לשיווק פרי הדר בחלקים שווים.

ביצוע מחקרים מאפשר את קידום ענפי החקלאות למיניהם. כ-80% מן המחקרים בחקלאות ממומנים בידי הממשלה מתקציב משרד החקלאות. המחקר החקלאי מתבצע בתחום הבסיסי והשימושי. החוקרים מתחייבים לדווח לגורמים המממנים את המחקר על התוצאות והמסקנות המוסקות ממנו.

עדיין אין המשרד מנהל רישום מרוכז לגבי המחקרים שנעשו, שהוא היה מעורב בהחלטה על ביצועם ושנמצאו בני-יישום. כמו כן עדיין אין מקיימים מעקב אחר מידת יישומן של התוצאות בשדה, ובמצב זה אין נתונים מוסמכים על המחקרים שיושמו והיקף יישומם.

בעקבות הביקורת הוצא בנובמבר 1985 ונהל חדש בדבר הגשת בקשה לנושאי מחקר, אישורם, מימוןם והדיווח עליהם. בנוהל זה יש פרק בדבר סגירת תיקי מחקר, וצוין בו, בין היתר, כי במקרה של סגירת תיק לפני שהמחקר הגיע לסיומו יש לציין בתיק הנמקה להפסקת המחקר.

מינהל המחקר עדיין אינו מנהל חשבון תמחירי על כל מחקר ומחקר. עדיין אין בידי המינהל נתונים בדבר עלותו של כל מחקר ונמנעת עריכת השוואה בין העלות בפועל לבין אמדן התקציב שאושר למחקר.

בעקבות הביקורת, מינה מנכ"ל משרד החקלאות ב-7.3.85 ועדה לבחינת דרך תקצוב המחקרים ונוהל מימוןם. דו"ח הוועדה הוגש למנכ"ל המשרד בפברואר 1986 ובהמלצותיו צוין, בין השאר, כי מומלץ לנהל את הבקשה, האישור וההפעלה של תקציבי המחקר על פי סעיפי הוצאה מוגדרים, לכל פרויקט בנפרד. הטיפול ביישום המלצות הוועדה הוטל על הסגן למחקר ולפיתוח במינהל המחקר, והוא החל בפעולות לקראת יישומן. בנובמבר אותה שנה

נוהל משא ומתן מתקדם עם חברה קבלנית כדי שתמחשב את מערכת הנהלת החשבונות במינהל המחקר, שעדיין מונהלת ידנית. מיחשוב המערכת יאפשר גם מעקב תקציבי נפרד לכל מחקר ומחקר.

ביחידה עדיין אין רישום מרוכז בדבר הגשת דו"חות מדעיים בידי החוקרים, כדי לקיים מעקב אחר מי שלא הגיש דו"חות במאון.

היחידה רכשה לפני כחודשיים מחשב חדש שהפעלתו אמורה לפתור, בין היתר, בעיה זו.

רבים מן המחקרים ממומנים בידי מועצות ייצור ושיווק. ההתקשרות אתן מעוגנת בהסכמים שנתיים שבהם מפורטים המחקרים שיבוצעו באותה שנה וההשתתפות במימנם. בביקורת שנעשתה בנובמבר 1986 נמצא, כי שלושה מן ההסכמים שנחתמו בין מינהל המחקר למועצות ייצור ושיווק נחתמו בפיגור של שלושה – שבעה חודשים לאחר תחילת שנת הכספים – מועד שבו פג תוקף ההסכם הקודם (לעומת פיגור של 4 – 11 חודשים שנמצא בעת הביקורת הקודמת), ואילו שני הסכמים אחרים שאף הם היו אמורים להיחתם בתחילת שנת הכספים, עדיין לא נחתמו, אף על פי שהמחקרים שהם אמורים לממן מוסיפים להתבצע.

בעקבות הביקורת, מינהל המחקר מצמיד החל בשנת 1985 את כל ההתחייבויות הכספיות של כל גורמי החוץ, בגין ביצוע מחקרים, למדד המחירים לצרכן או לדולר, כדי שלא יפחת הערך הריאלי של ההתחייבויות.